

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Філологічний факультет
Кафедра української літератури та
компаративістики

Силабус навчальної дисципліни
УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИЦЬКІ
ЕСЕЇСТИЧНІ ПРАКТИКИ

Рівень вищої освіти:	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань:	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки доктор філології
Спеціальність:	B11 Філологія
Освітньо-професійна програма:	«Філологія»
Семестр, рік навчання:	2 семестр, 1 рік
Статус дисципліни	Вибіркова
Обсяг:	6 кредитів ЄКТС, 90 годин, лекційних занять – 12 годин, практичних занять – 12 години, самостійна робота – 66 годин
Мова викладання:	Українська
День, час, місце:	Відповідно до розкладу
Викладач:	Тетяна Миколаївна ШЕВЧЕНКО , доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та компаративістики
Контактна інформація:	shtn75@ukr.net kafukrlit@onu.edu.ua
Робоче місце:	Французький бульвар, 24/26, кафедра української літератури та компаративістики (ауд. 83, 77)
Консультації:	Щосереди: 14.20-15.40
Передреквізити:	Знання української мови
Постреквізити:	Підготовка здобувачів до самостійної наукової роботи
Мета навчальної дисципліни:	На основі есеїстичних текстів сучасності розкрити закономірності сучасного літературного процесу.
Завдання навчальної дисципліни:	– дати здобувачам теоретичні знання з есею як дискурсивної практики; – розкрити загальні закономірності розвитку української літератури межі ХХ–ХХІ ст. з погляду місця есеїстики в

	ній; – розглянути характерні проблемно-тематичні та стилістичні риси есеїстики сучасних українських письменників; – ознайомитись із основними форматами есеїстичних колекцій у сучасній літературі.
Очікувані результати навчання:	У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен знати: • основні тенденції розвитку есеїстики кінця ХХ-початку ХХІ ст.; • стильову карту літературної доби сучасності; • жанрові і дискурсивні особливості есеїстики; • життя і творчість письменників-есеїстів у сучасному літературному процесі; уміти: – характеризувати основні рушійні чинники розвитку літератури межі ХХ–ХХІ ст. з погляду есеїстичного дискурсу; – оцінювати художні практики сучасної української есеїстики та висвітлювати їхнє значення для цілого літературного процесу; – оперувати відповідною літературознавчою термінологією, поданою в словнику програми; – аналізувати есеїстичні твори сучасної української літератури з погляду їх форматного втілення, естетичної вартості, культуротворчої цінності тощо; – застосовувати сучасні літературознавчі практики до аналізу есеїстичного типу письма.
Зміст навчальної дисципліни:	Змістовий модуль 1 Есей як дискурсивна практика Тема 1. Есей як об’єкт наукового осмислення в гуманітарній традиції минулого й сучасності. Тема 2. Національні есеїстичні традиції в дослідженнях літературознавців. Змістовий модуль 2 Формати есеїстичного письма в сучасній українській літературі Тема 3. Формати ансамблевого об’єднання есеїстики письменників у сучасній українській літературі.

	Тема 4. Традиції М. Монтеня і сучасні есеїстичні практики.
Методи навчання:	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда, евристична бесіда; Наочні: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), демонстрація; Практичні: тренувальні вправи, творчі вправи, дискусія, підготовка і виступи з доповідями, обговорення доповідей; комплексні методики: комунікативний метод, лексичний підхід, контекстний метод, методи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.
Рекомендована література:	Основна 1. Білоус П. В. Психологія літературної творчості : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2014. 216 с. 2. Білоус П. В. Теорія літератури : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2013. 328 с. 3. Галета О. І. Антологія як репрезентативний жанр нової української літератури. <i>Питання літературознавства</i>. 2013. № 88. С. 157–172. 4. Гнатюк М. Жанрово-тематична парадигма сучасної есеїстики. <i>Літературознавчі студії</i>. 2015. Вип. 1(1). С. 96–104. 5. Гук О. Парадигма ідентичностей в есеїстиці Євгенії Кононенко. <i>Наукові праці. Філологія. Літературознавство</i>. 2017. Вип. 283. Т. 295. С. 34–37. 6. Гук О. Становлення ідентичності жанру есе. Ретроспективно-методологічний аспект. Поетика художнього тексту : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, 18–19 трав. 2018 р. Херсон : ХДУ, 2018. С. 39–41. 7. Гук О. Становлення ідентичності жанру есе: методологічний аспект. <i>Молодий вчений</i>. 2018. № 9 (61). С. 35–39. 8. Гундорова Т. І. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодернізм. Вид. 2-е, випр. і доп. Київ : Критика, 2013. 344 с. 9. Климов В. В. Скептицизм М. Монтеня: релігієзнавчий аспект. <i>Українське релігієзнавство</i>. 2011. № 60. С. 32–46 10. Спіймати невловиме. Путівник світом есеїстики. Київ: Дух і Літера, 2024. 272 с. 11. Шевченко Т. М. Есеїстика українських письменників як феномен літератури кінця ХХ – початку

XXI ст.: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 584 с.

12. Шевченко Т. М. Есеїстичний цикл як умовна цілісність («П'ять книжок» І. Андрусяка). *Вісник Одеського національного університету*. 2018. Т. 23. Вип. 1 (17) Філологія. С. 116–125.

13. Шевченко Т. М. Письменницька есеїстика: осмислення феномену. *Вісник Одеського національного університету*. 2019. Т. 24. Вип. 2(20) Філологія. С.113–124.

14. Шевченко Т. М. Медіаобраз сучасного українського письменника (за матеріалами відеоблогу, інтерв'ю та есеїстики Степана Процюка). Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (23-25 травня 2024 року). Одеса : Олді+, 2024. С. 60-63.

15. Шевченко Т. «Мій Шевченко» Є. Кононенко у контексті сучасної есеїстики. Геній Шевченка: особистість, творчість, доля: матеріали Міжнародної наукової конференції, 20 березня 2024 року / за заг. ред. Н. Р. Грицак, літ. ред. О.І. Староста, С. В. Бартіш, М. С. Гудз, комп'ютерна верстка С. Г. Смолин. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2024. С. 93-97.

16. Шевченко Т. М. Медійний образ Степана Процюка. V Міжнародна наукова конференція «Аналіз та інтерпретація художнього тексту: проблеми, стратегії, розвідки» (Київ, 16-17 травня 2024 р.). Тези доповідей / Відповід. ред. Т. А. Пахарєва, ред. та підгот. до друку Т. А. Пахарєва, О. М. Костюк. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 93-97.

17. Шевченко Т. Комунікативно-функційний потенціал заголовків в есеїстичному тексті. Нова лінгвістична парадигма: напрями і перспективи. Колективна монографія. За ред. Н. В. Кондратенко. Вінниця : ТВОРИ, 2024. С. 152-158.

18. Шевченко Т. М. Авторська енциклопедія у форматі збірки есеїв: особливості композиції. *Modern philology: theory, history, methodology : Scientific monograph*. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2024. P. 1. S.186-202.

19. Шевченко Т. Шевченківський дискурс у сучасній письменницькій есеїстиці: основні тенденції і художні практики. *Moderní aspekty vědy: XLI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024.*

S. 184-193.

20. Шевченко Т. М. Портретний есей у творчості Петра Кралюка. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2023. Том 34 (73). № 6. С. 150-155.

Додаткова

1. Артеменко А., Артеменко Я. Онтологія топосу. Наукові записки. Серія «Філософія». Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. Вип. 15. С. 84–87.

2. Бойко О., Шевченко Т. Провідні мотиви збірки І. Лучука «Літературний джаз». *Topical aspects of modern scientific research. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference*. CPN Publishing Group. Tokyo, Japan. 2024. Pp. 21-27.

3. Меркотан Л. Й. Засоби реалізації категорії інтертекстуальності. *Studia lingvistica*. 2013. Вип. 7. С. 358–363.

4. Мирошкіна Н. Українська есеїстика: теоретичні розвідки. Інститут журналістики. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2376>

5. Нестеренко Ю. В. Есеїзм як стильова домінанта художнього тексту. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. № 2(261). Ч. II. С. 191–197.

6. Носова Б. Метафора як окреслення культурного простору інтелектуала в есеях О. Забужко «З мапи книг і людей». *Стиль і текст*. 2015. № 15. С. 136–146.

7. Шевченко Т. М. Дискурсивна практика: окреслення поняття. Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 23-24 березня 2018 р. Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2017. С. 426–431.

8. Шевченко Т. М. Есей: у пошуках національної (само)ідентифікації. *Проблеми сучасного літературознавства*. 2017. Вип. 25. С. 79–92.

9. Шевченко Т. М. Есеїстичний цикл як умовна цілісність («П'ять книжок» І. Андрусика). *Вісник Одеського національного університету*. 2018. Том 23. Вип. 1 (17). С. 116–125.

10. Шевченко Т. М. Есеїстичні практики Любка Дереша. *Південний архів*. 2018. № 75. С. 47–50.

11. Шевченко Т. М. Есеїстичні техніки у творчості Сергія Жадана (наприкладі циклу «Блок НАТО»). *Вчені*

	записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. 2018. Том 30 (69). № 2. С. 116–121. 12. Шевченко Т. Образ М. Гоголя в сучасній письменницькій есеїстиці. <i>Література та культура Полісся</i>. 2024. Том 111. Серія «Філологічні науки» № 25. С. 162–171. 13. Шевченко Т., Чикур Л. Образ Криму в есеїстиці Л. Дереша. <i>Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія</i>. 2023. Вип 2 (28). С. 58-64. 14. Шевченко Т. М. Мегаесей як літературний формат: лесезнавчий дискурс. <i>Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія</i>. 2024. Вип 1 (29). С. 68-80 15. Шевченко Т. М. Теоретизація есею як літературного твору: письменницький дискурс. <i>Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія</i>. 2024. Том 29 № 2(30). С. 115-123 16. Шевченко Т., Чикур Л. Топос Києва в есеїстиці Є. Кононенко. <i>Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія</i>. 2024. Вип 1 (29). С. 81-88. 17. Юрчук О. Антропологія літератури: сучасний стан та перспективи розвитку. <i>Сучасні літературознавчі студії. У просторі наукового пошуку В. І. Фесенка</i>. 2014. Вип. 11. С. 594–604.
Оцінювання:	У процесі поточного контролю аспірант може отримати максимальну оцінку (100 балів) за всі теми змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це є сума балів за поточний контроль. Здобувач одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрав за сумою від 60 балів. Якщо за результатами поточного контролю аспірант набрав менше 60 балів або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання (див. Перелік питань для поточного контролю) і з урахуванням його результатів отримати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

ПОЛІТИКА КУРСУ: Відвідування занять Регуляція пропусків	Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись онлайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І. І. Мечникова» (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozenya/poloz-org-osvit-process_2022.pdf).
Дедлайни та перескладання	Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова» (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozenya/poloz-org-kontrol_2022.pdf)
Політика академічної добросовісності	Регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/acad_council/polozhennya-antiplagiat-2021.pdf)
Використання електронних пристроїв на занятті	Під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за наявності відповідної вимоги в навчальному завданні.
Комунікація	Всі робочі оголошення або надсилаються через чат академгрупи у Telegram або розміщуються в Google Class. Аспіранти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.